

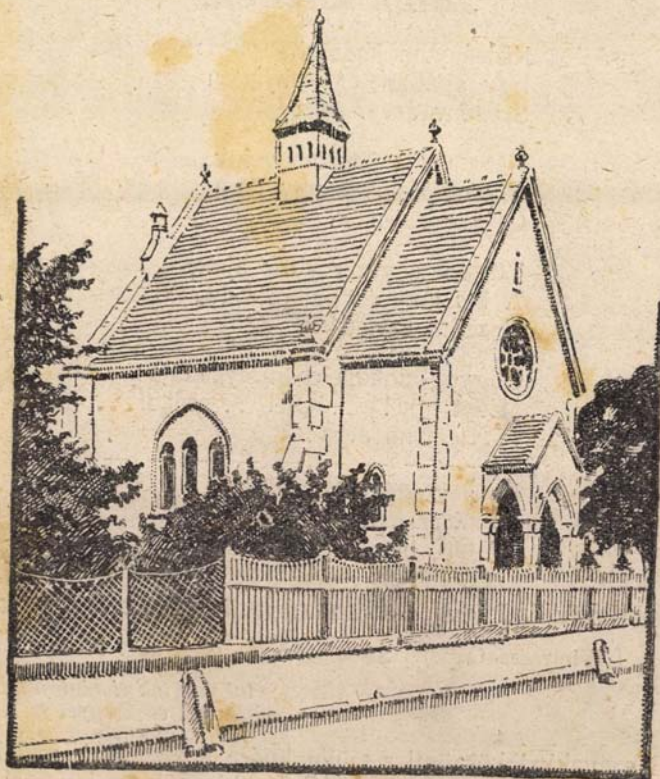
XXXVIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1928. Szeptember 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYESLET

Alapította : Dr. LŐRINC SZÉCSÉNYI.

A petrozsényi új templom.

TŰZHELY MELLETT

Öröm bánat.

Hogyha tenger az örömöd
 S kristály: vize, habja,
 Elég a bánatból egy csepp,
 Fenéig zavarja.
 De hogyha bánatod tenger,
 Sok öröm kell bele,
 Hogy a mély, nagy bánattengert
 Mind örömmé tegye.

Játék közben.

Kisleányom játszótársa
 Egy apátlan, egy anyátlan
 Szegény árva.

Néha én is játszom velük,
 Oly boldogok s úgy felragyog
 Gyermekszemük.

Történt egyszer játék alatt,
 A kis lányom pajkoskodva
 Hozzám szalad.

Gagyog-mondja csöppnyi szája:
 „Édet apu!“... Ölel... csókol...
 ... Be nem árva!

És a szegény játszótársa...
 Be nincsen kit megcsókoljon,
 ... Óh, be árva!

Vári Domokos.

A siménfalvi és szentmiklósi találkozóra.

(Felolvasta Gálfalvi Samu igazgató 1928. aug. 12-én.)

„Hol vagytok ti régi játszótársak?
 Közületek csak egyet is lássak!”

E szavakkal köszönti a szülőföldjére hosszú évek múltán hazatérő költő gyermekkori pajtásait. Szíve kimondhatatlan meleg érzésktől tele. Képzelete rendre bejárja a régi kedves helyeket, hogy

ujra megteljen a gyermekkor édes emlékeivel... Ezeket az édes gyermekkori emlékeket feljuttatni gyűltünk mi is ma egybe: Siménfalva és Szentmiklós immár rég idegenbe szakadt gyermekei. A költő ihletett szavaival kérdezzük mi is: „Hol vagytok ti régi játszótársak?”

Lehet-e tisztább és szentebb érzés annál, mint amellyel a gyermek édes anyja felé közelít, hogy átölelje annak térdeit és csókot leheljen azokra az áldott kezekre, amelyek az ő javára, életének megtartására fáradságot nem ismerve, éjjel és nappal dolgoztak?... Ezzel a szent, tiszta érzéssel jöttünk mi is ide, haza, ahol bölcsőnk ringott, ahol az anyai szeretet gondja virrasztott álmaink felett; ahol egyenes tartással járnai tanultunk; ahol az első szót kimondta ajkunk; ahol értelmünket az édes anya beszédes ajkai bontogatták... Idejöttünk megpihenni. Idejöttünk feledni egy pillanatra az élet nehéz robotját, feledni szétfoszlott remények romjain a sok csalódást, fájdalmat és bánatot, amit sorscsapások mértek anyyunkra.

A ó-kor mythosa egy óriásról, Antaeusról meséli, aki a föld fia volt, hogy születésénél fogva győzhetetlen maradt a birkózásban, mert ahányszor földhöz csapták, anyjától, a földtől az érintkezés folytán mindig új erőre kapott. Mi is a föld fiaí vagyunk s miként Antaeus, ha földre sujtanak is, új erőt nyertünk ezektől az ősök veritéke és vére által megszentelt rögöktől!

Legy üdvözölve szép Nyikó völgye, hol tarka virágok csodás pompával ékesítik a mezőt. Legyetek üdvözölve karcsu tornyu templomok, hol először hallottuk igaz hittel telt szívek ég felé szálló énekét: „Erős várunk nekünk az Isten!” Legyetek üdvözölve iskolák, melyekben az ismeretek alfabetáját csepegtették belénk annyi szeretettel és türelemmel örökké áldott iskolamestereink. Legyetek üdvözölve kis lakások, melyekből a szülői gondoskodás annyi önfeláldozással és annyi reménységgel röpitett tova felsőbb kiképzésre, hogy szárnyerősödve magasabbra és mindig magasabbra legyünk majd képesek emelkedni.

Áldott az Ur, a mi Istenünk, hogy megengedte érnünk e napot, igaz szívek, hálás gyermekek, testvérek találkozásának napját!

„Hol vagytok ti régi játszótársak?” Oh, hányan hiányoznak immár azok közül, akiket kutató szemmel keresünk, de hiába!... Oh, hány édes szülő, testvér, rokon, jó pajtás porladó hamvai teszik drágává, nemcsak, de szentté mindnyájunk számára a szülőföldet!

Testvéreim! Egy eszkimóról olvastam, akít egy tudományos expedíció valamely kultur nagyvárosba néprajzi kiállításra akart szállítani. Mindent elkövettek arra, hogy életét kellemessé tegyék. A primitív ember csak szomoruan nézett azon táj felé, ahonnan elindították. Egyetlen szavát nem lehetett venni. Sem enni, sem aludni nem tudott, csak egyre sóhajtozott. Mire megérkeztek vele a rendeltetési helyre, annyira legyengült, hogy ágyának esett és belepusztult a bánatba. A honvágy ölte meg! Hány áldozata volt ennek a leküzdhetetlen

UNITARIUS KOZLÖNY

...nak a világháboru idején a hosszantartó, szomorú fogságban? Testvéreim! Minket is ez a vágy hozott ide közéték: a honvágy... lejárni még egyszer a régi kedves helyeket, látni még egyszer azokat az egyszerű, de nekünk feledhetetlen arcokat, amelyekre annyiszor vont már barázdát az életeke. Veletek óhajtottunk kezet szoritani kis faluknak becsületes, szorgalmas népe!...

Nekünk szükségünk van e napra elsősorban *önmagunkért*. Mi erőt jöttünk kérni tőletek aból az *őserőből*, amely vaskarokkal kényszeríti természet a kopár hegyeket, amely sziklákat repeszt és üde forrásokat nyit a kövekből a tikkadt vándor számára; amely mint a méh lankadatlan szorgalommal gyűjti a betevő falatot, hogy míg neki van, másnak is jusson. Eljöttünk *hitet* tanulni tőletek, hitet, amely kalaplevéve kér áldást reggelenként az egek Urától a megkezdett munkára s este imádságos hálával köszöni meg a segédelmet. Mi itt érezzük igazán közöttetek, hogy a hivalkodásnélküli hit felemel és megtart. Legyen a ti hitetek az a kiapadhatatlan forrás-*víz*, amelyhez még sokszor jöhetünk el enyhet találni!

De ugy érezzük, szükség volt e napra *tiérettetek* is. A mi vágyódásunk az áldott szülőföld iránt, az egyszerű kis hajlékok, a jámbor nép, ti feléték, székely testvéreim, legyen tanuság számotokra, hogy a hű gyermekek, vesse őket bárhová a végzet, mindig visszavágnak az ősi hajlékba; egészen elszakadni, elhülni soh'sem tudnak. Nektek is ragaszkodnotok kell az ősi rögökhöz, melyek fölött dalolt a pacsirta, amikor apáitok szántották. Tudom, a ti szorgalmatok, józan, komoly életetek meg fogja tartani azokat számotokra, de csak ugy, ha munkátokat tudás, okosság támasztja alá. Azért arra kell törekednetek, hogy ismereteitek minél magasabb fokra emelkedjenek. Meg kell becsülnötök azokat, akik a ti értelmi, lelki vezetőitek: derék papjaitokat és tanítóitokat. Értékelnetek kell azokat a helyeket, ahol lelketek nemesedik, eszettek csiszolódik, lényetek harmóniája kialakul: az *istenházát* és *iskolát*. Ezekért semmi áldozat nem drága. Istennek hála, olyan két község népéhez szólok, amely mindig tudta értékelni és kellőképp becsülni s ma is tudja, ezt a két helyet, amelynek virágzásától hitünk, tudásunk, egész jövőnk, lelki és testi, szellemi és anyagi jó'étünk fog függeni.

A mi összejövételünk tanuságtétel amellet is, hogy mi együtt akarunk veletek dolgozni, egy szent ügy érdekében. Éreznetek kell, hogy külön-külön gyenge, erőflen az egyén s csak egyetértés, vállvetett munka képes nagyokat alkotni. Itt megint örömmel kell megállapitanunk, hogy az együttmunkálás gondolata, a szövetkezeti eszme köztetek reálistálva immár évek óta szépen gyümölcsözik a ti javatokra. Ti szerencsések vagytok, mert ezen a téren is olyan lelkes, önzetlen és képzett vezetőkkel dicsekesztek, akikre büszkén tekintethetne bármely falu népe s akik iránt hálátlannak lenni bíin számba menne. De arra figyelmeztetek, hogy az utánpótlásról is gondoskodnotok kell. Azon kell lennetek, hogy a ti falusi iskoláitokból kikerülő ifjak tehetségesebbjei felsőbb iskolákban tanulva nektek,

a népnek, majd egykor önzetlen, tanult vezetői legyenek. Higgyétek el, hogy az az áldozat, amelyet ilyen célra hozunk, bőven visszatérül kamataiban. Nem szabad soha csak önmagunkért élni. Ha csupa önző emberek élnének a földön, a közületek tönkremennének, a kultúra sivár képet mutatna, a haladás ólomlábakon bicegne. A közjó az egyének javára is szolgál s csak az értelmetlen és tudatlan akarja annak virágzását meggátolni. A német népet gazdaságilag erőssé főleg a szövetkezeti alapon történt megszervezés tette. Mi e tekintetben még messze vagyunk mögöttük, de, Istennek hála, a kezdeten már mi is túl vagyunk s remélhetőleg ezután egyre erősödni fogunk.

Egy héttel ezelőtt egy lélekemelő, minden magyar szívet büszkeséggel eltöltő ünnepségen voltam szerencsés résztvenni. A romániai magyar dalosszövetség tartotta akkor országos versenyét Segesváron. Voltak ott kiválóan képzett városi dalárdák a versenyzők között egyenruhásan, angolos sportsapkákkal, de engem mégis valamennyi közt a szentgercei unitárius székely vegyeskar hatott meg legjobban. Nem azért, mintha unitárius elfogultság szólana belőlem, hanem mert tudásuk mellett magukkal hozták, férfiak és nők, az ősi székely viseletet s ezzel bemutatták lelküknek legszebb vonását: a törhetetlen ragaszkodást fajiságukhoz, megbecsülését apáiknak és anyáiknak, akik egykor szintén ilyen öltözetben hoztak becsületet, arattak dicsőséget a magyar név számára.

Székely testvéreim! Legyetek ti is hű ápolói a székely-magyar ősi szokásoknak, ragaszkodjatok apáitok és anyáitok egyszerű és mégis hozzátok legméltóbb viseletéhez, mert amíg ezeket féltve őrzitek és megtartjátok, a világ előtt tesztek bizonyosságot lelketek erejéről és finomságáról.

Fogadjátok tőlünk, Siménfalva és Szentmiklós szülőiteitől, akik közel s távolból visszajöttünk csókolni még egyszer az édes szülőföldet, ölelni szülőt, testvért, rokont és jó barátot, fogadjátok a felujult gyerekkori emlékek melegétől áthatott szív köszönetét, azért a lelkes fogadtatásért, amelyben minket ma részesítettetek. Legyen Istennek áldása szülőfaluinkon, azoknak derék egyházi és világi vezetőin, hogy viruljanak bennök a nép javát szolgáló intézmények és intézetek! Áldja meg a mi Istenünk az ő nevében végzett minden munkákat sikerrel, adjon bő áldást határaitokon, hogy sokasodjanak a ti javaitok a templom és iskola, de minden nemes célu intézet támogatására.

Legyen békeesség, egyetértés és szeretet köztetek, hogy lehessen boldog a család s a ti kicsiny seregeitekben mindenki a köz javát munkálja. Végül legyen Istennek áldása mindnyájunkon, akik a szeretet és együhtérzés szent nevében ma itt egybegyűltünk, hogy példát mutassunk, miképen kell leróni a hálát a szülőföld és mindazok iránt, akiknek létünket és emberségünket köszönjük.

.....

Küldjétek gyermekeiteket minél tömegesebben a kereskedelmi és ipari pályákra!

Szegény nyomorultak.

Egy kis viskóban a nyolc tagu család
Éhezve néz áldott fekete kenyér, reád.
A szemük fáradt, tépett a ruhájuk,
Arcuk sápadt, a ránc ült reájuk.
A tél, a hideg tél a vérünkből szívtak...
Azért lettünk mi ily szegény nyomorultak.

Soványak és gyengék lettünk mindannyian,
Amióta nincsen nekünk olyan dúsán...
Amióta a férj, a szeretett apa
Munka nélkül, búsan érkezik haza:
— Munka nincs és mindent drágáért adtak,
Azért lettünk mi ily szegény nyomorultak.

Azért megbékülve a kegyetlen sorssal,
A hideg szél nekünk mostan altató dal.
Fejeik lehajtják a hideg párnára,
Aztán, ha van istenünknek még reánk is gondja,
— Holnap lesz majd máskép. — Fehér cipót hoztak,
Nem leszünk mi mindig szegény nyomorultak!

Ifj. Gspann Károly.

Talált kincs.

Mit szólnál hozzá, keresztény testvérem, ha házad valamelyik zugából ismeretlen kincsek tárulnának eléd? Mondjuk, hogy egy gyönyörű kép kerülne eléd, melyet régi nagy mesterek festettek s melyre ha rá nézel, új, eddig nem ismert szépségek töltik el a lelkedet valami szent lázzal, boldogsággal. A kép maga kincseket ér, talán tiz-huszezer leut is adnának érte hozzáértő kereskedők, de te nem adnád oda semmiért, hiszen az a lelki gyönyör, melyet neked nézése szerez, többet ér minden kincsnél és pénznél!

Egy ilyen kincset szeretnék neked megmutatni, keresztény testvérem és kedves olvasónk! Tudom, hogy ott hever ez a kincs a te házádban is valahol, csak te nem tudsz róla, vagy pedig nem veszed észre a benne rejlő értéket. Ez a kincs a Biblia. Ha megtanulod használni — barátot, segítséget, tanácsadót nyersz benne. Ha megismered szépségeit — napjaid szürkeségét megaranyozó napsugarat nyertél. Ha megismered igazságait — ráléptél arra az utra, mely magasabb régiók felé, boldogságod felé, Isten felé vezet. Kísérd hát figyelemmel lapunk hasábjain e drága könyvről hozott ismertetéseket s megfogod látni, kincset találsz, melyet oda nem adnál a világ minden pénzéért és gazdagságáért sem.

I.

Melyik a Biblia legköltőibb része? Erre nézve az elfogadott vélemény az, hogy a 23-ik zsoltár nemcsak a Bibliának, de az

egész világirodalomnak is legszebb költeménye. Itt idézzük e zsolttárt azok kedvéért, akiknek nem lenne Bibliájuk.

Zsolt. XXIII. 1. „Az Úr az én pásztorom, nem szükölködöm.

2. Fűves legelőkön nyugtat engem, és csendes vizekhez terelget engem.

3. Lelkemet megvidámitja, az igazság ösvényein vezet engem az ő nevéért.

4. Még ha a halál árnyékának völgyében járok is, nem félek a gonosztól, mert Te velem vagy; a Te vessződ és botod, azok vigasztalnak engem.

5. Asztalt teritesz nékem az én ellenségeim előtt; elárasztod fejem olajjal; csordultig van a poharam.

6. Bizonyára jóságod és kegyelmed követnek engem életem minden napján s az Úr házában lakozom hosszú ideig.“

NŐK VILÁGA.

Levél Aradról.

Kedves Asszony- és Nőtestvéreim!

A szép és hangulatos Maros partjáról, messzi Arad városából írom e sorokat. Szivem egész melegével, őszinte szeretetével küldöm üdvözlétemet. Gondolatban kezet szoritok s lelkem beszélget Veletek! . . .

Tudom, a Ti szubtilisan finom női szívetek átérzi és megérti, mit itt elmesélek.

Tegnap látogatóm volt. Egy már 15—16 éve Erdélyből kiszakadt unitárius asszonyka keresett föl, értesülve az uramtól, — ki őt missziói látogatásban részesíté, — hogy én is itt vagyok. Végtelenül jól esett e találkozás. Boldogan szögeztem le azon impressziómat, hogy unitárius öntudata 15 év alatt mitsem lazult és hogy vágyó örömmel sietett fölhasználni az alkalmat, midőn erdélyi unitárius asszonnyal beszélgethet.

Kellemes, bensőséges pár óra alatt sok mindenről esett szó . . . Beszélgetésünk fonalán meggyőződtem arról, hogy unitárius asszonyaink, ha távol élnek is a közülettől, mégis hűek maradnak hitükhöz, az unitárius elvekhez és szokásokhoz.

Látogatóm igéretet tett arra nézve, hogy belép a D. F. egyleti örökös alapítók közé s így továbbra is fönntartja velünk a közös lelki kapcsolatot az Unitárius Közlöny útján.

Mikor elváltunk, fájó mosollyal nézett a ködben uszó erdélyi hegyek felé — s engem megölelve, könnyes szemmel sugta: „Olyan jól esett e találkozás, mintha Erdély keze simogatna! . . .“

Édes Asszony- és Nőtestvéreim! Ugy-e megértitek az ő könynyesen vágyó fájalmát, ugy-e gondolatban Ti is szivetekre ölelitek közülünk kiszakadt, de hozzánk hűséges hittestvérünket?! Ha igen, akkor mutassátok meg néha-néha azzal, hogy az ilyen messze szakadt testvéreinkkel közöljétek egy-két gondolatot a Nők Világában. Higgyétek el, jót cselekesztek velük!

Arad, 1928. aug. 21.

Ürmösi Károlyné.

A Nők Világa kedves olvasóit bizonyára érdekelni fogja a következő örvendetes hír: Egyik kiváló asszonytársunknak, özv. Kiss Jenőné, szül. Kisgyörgy Berta unitárius felekezeti tanítónőnek, sok-sok szomorú megpróbáltatás után, nagy öröme van. Leányát, Kiss Bertuskát, gyönyörű menyegző keretében adta hitestársul Lukács Béla ifjú jegyzőnek. A jószágos Isten megvigasztalja az özvegyeket és árvákat, kik Ő benne bíznak: a borura napfény ragyog... Ragyogjon egy hosszú, szép életen keresztül! Ü. K.-né.

A **székelyudvarhelyi „Dávid F. Nőszövetség“** elnöke a következő felhívást bocsátotta ki az ottani iskolákban tanuló leányoknak vallásunkban való nevelése érdekében: A székelyudvarhelyi „Dávid F. Nőszövetség“ s a vele párhuzamosan működő „Dávid F. Leányegylet“ (elnöke Bakócziné Kilyéni Erzsébet tanárnő) a városban levő iskolákban tanuló unitárius leányok vallásos nevelésére kiterjeszteni kívánja figyelmét. Ha a szükség kívánja, unitárius leányaink elhelyezésében is segítő kezet nyújt a szülőknek. Addig is, amíg városunkban egyházunk tekintélyének megfelelő „Unitárius Otthon“ létesül, már a szeptemberben kezdődő tanévre elhelyezésüket, megfelelő családnál a fizetni szokott díjak mellett, elvállalja. Szíveskedjék alulírottat augusztus hó végéig értesíteni arról, hogy igénybe kívánja-e venni egyletünk közreműködését városunkban tanuló leánya elhelyezésénél? Odorheiu (Székelyudvarhely), 1928. aug. 10. Str. Regele Carol 30. (Orbán Balázs-utca). Hittestvéri üdvözléssel: Ébert Andrásné, a „Dávid F. Nőszövetség“ elnöke.

A **nagyajtai Nőszövetsége** az Unitárius Leányotthonba be rendezendő betegszoba javára a következő adományokat küldötte: Özv. Berecz Lajosnétól 1 drb alsólepedő és 1 drb törülköző, Ferencz Lajosnétól 1 drb alsólepedő és 1 drb törülköző, Moldován Istvánnétól 1 drb alsólepedő, özv. Györke Béliánétól 2 drb párnahuzat és 1 drb törülköző, Taar Gézőnének 1 drb párnahuzat és 2 drb törülköző, özv. Simon Ferencnétől 1 drb párnahuzat, id. Ince Dénesnétől 1 drb törülköző és 1 drb párnahuzat, Gazdag Miklósné, Egri Andrásné, Péterfi Dénesné, Péterfi Istvánné, Bartha Lajosné, özv. Gyulai Ferencné és özv. Molnár Sándornétól 1—1 drb törülköző, Téglás Józsefnétől 1 drb törülköző és 50 leu, Kovács Dénesnétől 100 leu, Gál Ferencnétől 50 leu, Gyulai Ilonától 50 leu.

.....

Alapítói díj 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny“ ingyen jár!

Külföld.

Palesztnában.

Julius havában két hetet Palesztnában töltöttem. Fölkerestem a boldog emlékezetű helyeket. A gyönyörű városka, *Názáreth*, ott fekszik a hegy oldalán az Izrael völgye fölött. Annyi ott a templom (de nem a Jézus korából!), hogy csupa csoda. Az oroszok, olaszok, franciák s mindenféle nemzetségek egymással versenyeztek az építésekben. Sétáltam a *Galileai tenger* partján. A kis halász város, *Tiberiás*, olyan közel huzódott a vízhez, hogy attól féltem, beleesik. De hiszen nem is ártott volna egy kis fürdés abban a gyönyörű, kék vizű tóban! Azután *Szamarían* keresztül leautóztam *Jeruzsálembe*. Szerettem volna azt az utat követni, amelyet Jézus — de az ő idejében görbén járt az emberek esze s az egyenes utat, ami Szamarían keresztül vezetett volna, senki sem követte. Inkább letértek nagy kerülővel a *Jordán* folyó mellé — ne adj' Isten, hogy a Szamariabeliek földjének még a pora is rájuk szálljon.

Jeruzsálemben annyi volt a látnivaló, hogy azt csak napokkal lehetett mérni. A *Szent Sír* templomához elzarándokoltam, ámbár tudtam, hogy az orosz barátok tévednek; ott bizony a Jézus meggyötört teste nem nyugszik. A templom a város falain belül fekszik, már pedig a zsidók csak a városon kívül temetkeztek. Meglátogattam tehát a *Szikla sirt* is, amely komoly tudósok felfogása szerint az arimátiai József által följánlott sir volt — s mellette ott láttam a *Koponyák Hegyét*. Aztán a városban elkísértem Jézust az ő kálváriájának az útján. Az *Olajfák hegyéről* lejöve a *Gecsemáné* kertbe tértem be; milyen szép orosz templomocska díszíti most a helyet. Majd be a városba. Ott táblák jelölik a *stációkat*, ahol az ítélet Jézus fejére kimondatott, ahol Veronika a kendőjével törölte le a Jézus fátádságtól izzadó arcát (az ő keresztje nehezebb volt, mint a miénk!) s ahol végre Círénei Simon áttette azt az ő vállára. *Bethlehem* volt az utolsó a szent emlékezetű helyek között, amelyeket meglátogattam.

Kerestem Jézust. De a nagy sürgés-forgásban, zür-zavarban sehol sem találtam őt. Názárethben az autósokkal kellett veszekednem, akik kiürítették volna a sovány pénztárcámat, ha engedem. A Galileai tó partján fagyalt-árusok kínálhatták a jó hideget. Jeruzsálemben meg az ujkori nagy zsidó telepedés lármája harsog tul mindent. Bizony, feleim, a Jézust keresőknek ma nehéz soruk van. De egyben könnyü is. Mert a tanulságot úgy is le lehet vonni, hogy akkor hát az embernek nem kell Palesztnába fáradnia, ha Jézust föl akarja lelni. Itt vagy ott, mindegy. Mert hát a szívek legmélyére kell lehatolni.

*

Názárethtől pár kilométerre, az Izrael Völgyében van egy kis zsidó telep. Ugy hívják, hogy Kvar Gedeon—*Gideonfalva*. De a

lakósaik nem a régi zsidók utódai. Zsidóország régi lakosságát ezerkilencszáz esztendővel ezelőtt kardélre hányta a római. Akkor Jeruzsálemet is elpusztították; a megmaradt zsidók földönfutókká lettek. Később az *arabok*, a zsidókkal rokon nép, lepték el a földet. Az arabok mohamedánok voltak. A Salamon temploma helyére mecsetet építettek. Az most is ott áll. De a régi zsidóknak se hírük, se hamvuk.

Gideonfalván *Európából visszavándorolt* zsidók laknak. A mozgalom mintegy 40—50 esztendővel ezelőtt kezdődött és az volt a célja, hogy a zsidók egy részét visszatelepítse a régi hazájukba. Hiszen hát volt is abban valami. Széles e világon mindenütt élnek zsidók, de sehol sem érzik magukat egészen otthon. Beszélhetnek ők németül, oroszul vagy magyarul; mindegy az; ő nekik azért csak hamar kijár a lecke: zsidók vagytok és nem németek, nem magyarok.

Igy hát innen is, onnan is megindultak a zsidók a régi hazájuk felé. Ma már azoknak a száma, akik Palesztinában letelepedtek, meghaladja a százötvenezeret. Azok egy része falvakon él és *a földet műveli*. Megértették-e atyámfiai? Most Palesztinában ezer és ezer zsidó ember szánt, vet és arat. A két kezével. Teheneket tart és fej. A kertjében gyomlál.

Gideonfalván mind Erdélyből jött magyar zsidók laknak. Nem is igen hallottam ott egyebet, mint magyar szót s magyar dalt. Csak a gyermekek tudnak héberül. Öröm volt nekem ott lenni. Őt esztendeig egyebet sem hallottam, mint angolt meg japánit s hindut. Most végre kibeszélhettem magamat az anyanyelvemen.

— Hogy megy a soruk, bánják-e hogy eljöttek, milyen érzéssel gondolnak vissza reánk? — kérdeztem őket alig hagyva időt a válaszadásra.

— Bizony nehéz sor itt az élet. Földműveléshez soha se szoktunk; itt pedig előbb új földeket kellett törnünk. Mocsarakat, melyekből halálos betegségek leptek el, le kellett csapolnunk. Házakat kellett építenünk. S bő esők híjján a föld nem igen eresztett. De azért nem bántuk meg, hogy kijöttünk. Itt *szabadok* vagyunk és *embereknek* érezhetjük magunkat. Van valami, ami ennél több kincset érne?

— Nincs, nincs, válaszoltam hevesen. De ha a zsidók elnyomottaknak érezték magukat Európában: *mi is*. Mert hisz kié ma a hatalom és a dicsőség? Akinek pénze van. És honnan ered a pénz? Vajjon a pénz leginkább nem a zsidó kereskedők, gyárosok és bankárok kezében fiadzik? — És úgy állottam ott egy pillanatra mintha elfelejtettem volna, hogy azonközben mi az egymás kezét szorongattuk . . .

Miért, miért is van az, hogy annyian tekintik gyűlölettel a zsidóságot? Megérdemlik? Vagy ártatlanul szenvednek? Nem a körülmények a hibásak?

Ha baj van valahol, lehetne azt orvosolni? Ki lehetne irtani a

Felhívás az Unitárius Közlöny olvasóhoz.

Lupényi egyházközségünkben, a déli Kárpátok bércei közt, Ima-házat építünk az egy igaz Isten tiszteletére, hitünk védelmére, a szabadelvű kereszténység erősítésére. Szép, modern új épületünk, mely egyben kultur-ház is, hajléka lesz kulturánknak, melegágya egyháztársadalmi életünk elmélyítésének. Egyleti helyiségünkben otthont talál Székely népünk ifjusága, fiaink, leányaink, férfiak és nők, ifjak és öregek, kik elszakadtak a messi családí tűzhely mellől és a „fekete gyémántok“ földjére sodortattak mindennapi kenyerek megkeresésére.

Falaik közt számos változatban találkozók a fájón szomoru kisebbségi sors és itt támaszt, erőt és segedelmet nyer az otthonról elszakadt nehéz küzdelmei, súlyos megpróbáltatásai közepette.

Unitárius Sionunk erőssége ez a hajlék, melyet súlyos, nagy gonddal, hősiés önfeláldozással, nehéz küzdelemmel építnek hiveink egyházunk e nagyfotosságú végvárán. Egyetemes Unitárius Egyházunknak és mindnyájunknak érdeke, hogy annyi azonos ember-sors találkozó helyén, a nehéz munkateljesítmény árán való jobb jövő termelés talaján, a kárpáti bércek közt felépüljön a Sorsengesztelés és lelki ujjáteremtődés csarnoka. Az Urnak háza és az azzal egybeépített egyleti helyiség mindnyájunké, kik a jelenben itt, a „fekete gyémántok“ földjén élünk és akiket az elkövetkező évtizedek és századok vezérelnek majd ide.

Az épület már javában emelkedik és befejezéséhez közeledik. Isten segítségével még az ősz folyamán megtörténik felavatása is, hogy szent hivatása teljesítésének átadathassék. Ennek lehetővé tétele érdekében azonban hozzátok fordulunk, testvéreink, kik a Küküllő, Maros, Szamos, Olt, Homoród, Nyikó, Gagy vize, stb. mentében, távoli egyházközségeinkben éltek. Hozzátok emeljük fel kéro szavunk, hogy nehéz vállalkozásunk sikeres befejezése lehetővé tétele érdekében anyagi erőitekhez mérten siessetek segítségünkre. Fiaitoknak, leányaitoknak, ide került véreiteknek terhén könnyítetek és a jövő számára magatoknak teremtetek otthont, ha az építés munkájából kivesszitek részeteket.

Egyházközségünk nevében szeretettel kérjük egyházközségeinket, intézményeinket, egyesületeinket és a Közlöny olvasóit, hogy adományaikkal segítségünkre lenni sziveskedjenek. Az adakozók nevét Arany-könyvünkben örökitjük meg és emléküik bizonyára mindörökre áldott leszen azoknak, kik a jelenben egy jobb jövő előkészítésén önfeláldozással fáradoznak.

Minden adományt köszönettel fogad és „Unitárius Lelkeszi Hivatal, Lupeni—Lupény (Jud. Hunedoara)“ címre kér

a lupényi unitárius egyházközség nevében
őszinte tisztelettel:

Lupény, 1928 augusztus hó.

Lőrinczy Dénes s. k.,
unitárius lelkész.

Suka Sándor s. k.,
egyházközségi gondnok.

gyűlölet magvát? S ha hibásak vagyunk mindnyájan, zsidók is, magyarok is: lehetne-e közösen megbánni s jóvá tenni a hibáinkat?

Ott, akkor, Gideonfalván úgy éreztem, hogy *lehet*. De csak akkor, ha kettőt mindnyájan elhatározunk. Először is azt, hogy *megértők* leszünk. Hogy nem csak a magunk, de a másik fél igazát is fontolóra vesszük — magyarok is, zsidók is. Másodszor pedig azt, hogy *dolgozni* fogunk. Kivetjük még a gondolatát is annak, hogy a mások termelő munkájából mi huzzuk a hasznot — zsidók is, magyarok is. Akkor az a kézszerítés ott Gideonfalván, ami alig akart véget érni, az új, emberibb összefogásnak válhatik a szimbolumává.

Balázs Ferenc.

Egyleti élet és munkásság.

Felhívás. Felhívjuk összes Dávid Ferenc Egyleteinket, egyházközségit úgy, mint egyházkörit, hogy tisztviselőinek neveit küldje be az 1929. évi Unitárius Naptárban való leközlés végezt Szent-Iványi Sándor titkár címére, Cluj, Unitárius Kollegium. Kérjük külön az egyleti, nőegyleti és ifjúsági egyleti névsorokat legkésőbb szeptember 20-ig küldeni be.

Ügyv. alelnök.

A segesvári dalosünnepen örömmel láttuk két unitárius dalárdának sikerült szereplését. A tordai D. F. vegyeskar a második csoport első díját hozta el, mely szép eredmény Erdős Mihály énekvezértünk munkásságát dicséri. A szentgelicei unitárius dalárda harmadik díjat hozott, ami a nagy versenyben szintén dicséretre méltó. Ez a dalárda megmutatta, hogy falusi dalárda is érhet el sikereket komoly munka után. Ajtai József énekvezér és a dalárdát alapító Keresztesi Dénes lelkész büszkék lehetnek munkájukra.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Felhívás gondnok, lelkész és tanító atyánkfiaihoz. Tisztelettel kérem mindazokat, akiknek krónikás könyvem, az Erdélyi Szemlét megküldöttem, hogy azt továbbra is megtartva, annak előfizetési díját, 100 leu egy félévre, 200 leu egész évre, címemre beküldeni szíveskedjenek. Hitrokoni bizalommal S. Nagy László szerkesztő, Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei (v. Kossuth L.-u.) 37.

Hymen. Gál Ágnes, dr. Gál Kelemen tb. igazgató, kolozs-dobokaköri f. ü. gondnok bájos leánya és Szilágyi László kolozsvári bankhivatalnok aug. hó 11-én házasságot kötöttek. Az ifju párt egyházi áldásban részesítette Csifó Salamon theologiai tanár. Istennek áldása legyen az ifju párral.

Huszéves találkozó. Tisztelettel közlöm az érdekeltekkel, hogy azoknak, akik 1908-ban érettségiztek a kolozsvári unitárius kollégiumban, az idei őszi főtanács (körülbelül október közepe után)

alkalmával 20 éves találkozójuk lesz. Minden életbenlévőre számí-
tunk. Később többet. *Dr. Kiss Elek.*

Püspök urunk eskütétele. Dr. Boros György püspök ur Bukarestben, a régens tanács kezeibe letette a hűségesküt július hó 26-án. Dr. Borbély István, koll. igazgató, felszentelt lelkész a pap-
ság nevében és Dr. Abrudbányai Ede, kolozsdobokaköri f. ü. gond-
nok a világiak nevében asszisztáltak az eskütételnél. Most már
hivatalosan is megerősített püspökünket a Főtanács fogja hivatalába
ünnepélyesen beiktatni.

Felhívás. Felhivom Theol. Akadémiánk összes, új úgy, mint
régii hallgatóit, hogy az 1928—29. tanévre hozzanak magukkal ágy-
neműt, beleértve a szalmazsákokat is! Kérem lelkész fiait, hogy fenti
felhívást szíveskedjenek valahogyan az egyházközségükhöz tartozó
theologus ifjak tudomására hozni. *Dr. Kiss Elek, dékán.*

Templomszentelés Petrozsényben. Ahoz a sok nemes
törekvéshez, amit a petrozsényi unitárius templom felépítésére fordí-
tottak sokat áldozó, nemes lelkű hiveink, élükön Weress Béla lelkész
és kedves neje, az igazi papné vezetése mellett, méltó volt július 29-én
az új templom felszentelése. Sokfelőlről összesereglett nagy gyüle-
kezet előtt szentelte fel főt. Boros György püspök ur az új gótikus
stíliu — ahogy ő mondta — bájos templomot.

Hiveink örömkönnyek közt hallgatták végig Lőrinczy Dénes
esperes imáját, a főtisztelendő ur megkapó beszédét, Adámossy
Gábor ágendáját, Árkossi Tamás keresztelési beszédét, az üdvözle-
teket, szavalatokat s a papné által elsőranguan vezetett karénekeket.

Ott volt Gálfi Lőrinc teol. tanár, aki előadást is tartott, dr. Kiss
Elek dékán, Kovács Kálmán titkár s a körü lelkészek, belső emberek
stb. afiai nagyszámmal. A főt. püspökne öméltósága s dr. Hintzné
nagyszabású asszony is résztvettek a nagyszabású ünnepségen. Püspöki
vizsgálat is tartatott s műsoros, kedves előadásokkal is szolgáltak
az egyházközség fáradhatatlan vezetői. A fogadtatás meleg, testvé-
ries, unitárius volt.

Házszen telés Medeséren. Augusztus 19-én kb. 5—600 ember
jelenlétében tartatott meg dr. Kiss Elek dékán erdei villájának a fel-
szentelése Medeséren. Három városból és tizenhét faluból gyűlt össze
e nagytömegű embersokaság s templomozás és ebéd után napnyug-
táig szép népies tánc volt a jelenvoltak nagy részvétele mellett.
E villában — értesülésünk szerint — nyáron ingyen lakást kapnak
amaz unitárius tisztviselőink s általában hiveink, akik szeretik a
magányt, csendességet s szükségük van pár heti üdülésre.

Főtanácsunk ezévi gyűlését október hó 21. és következő
napjain tartja meg. A főtanács ünnepélyességét emelni fogja, hogy
a hűségesküt lett új püspökünket egyházilag ez a főtanács fogja
beiktatni. A nevezetesebb tárgyak között lesznek a főjegyzői állás
betöltése és a nyugdíjintézeti javaslatok feletti döntés.

.....
Jelen számunk saját hibákon kívül késeft.

Sport.

A nyári hónapok elmúltak, közeledik a tél. A szabadtéri sportokat nem igen lenne értelme ismertetni, mert hiszen ami legközelebb van hozzánk, az a kötött szobai sport. Ezért hát a szobában játszható asztal-tenniszről, az u. n. „Ping-pong“-ról fogunk pár adatot megadni. Megjegyezni kívánjuk, hogy e játék világhírré tett szert, s ép oly komoly sport, mint akár a tenisz. Az évenként megrendezett világbajnokságokon a magyarok viszik rendszeren a pálmát. Maga a játék nem olyan nehéz, hogy bárki is meg ne tanulhatná, s itt Kolozsvárt, például, faluról feljött inasaink is kedvvel üzik e sportot. Nincs miért azt mondani hát, hogy ez a játék nem való falusi ifjuságunknak. Mindenesetre próbáljuk meg bevezetni, hátha sikerül. A játékhoz szükséges mindenekelőtt egy asztal. Rendes méretei: 274.5 cm. hosszú, 152.5 cm. széles, a földtől 77 cm. magas, de ennél kisebb asztal is megfelel a gyakorlásra. Az asztalt pontosan két részre osztjuk, s azon egy 17.5 cm. magashálót húzunk át, épen mint a tenisznél. Ezt a hálót otthon is el lehet készíteni egy darab vászonzóból vagy leányaink neccelhetnek is egyet. Szükségesek még ütők, melyek bármily nagyságaik lehetnek, s melyeket fenyőfa-deszkából lombfűrészszel bárki saját magának kifaraghat. Egyetlen egy dolog van, amit városról kell hozatni, az a kaucsuk-labda, mellyel játszunk. Egy labda ára 12 leu s ha az asztalt nem tesszük túlközel valami falhoz, melyhez a labda keményen nekiütődjék, egy ilyen labda sokáig tart.

A játékosok felállanak az asztal hosszvégén egymással szemben, s az egyik megkezdi a játékot. Mindenki ötször „szervál“ egymásután, vagyis a labdát úgy üti át ellenfele térfelére, hogy az először a saját térfelén esik le, s onnan ugrik át a háló érintése nélkül ellenfeléhez. Ha a hálóba vagy az asztalon túl esik le a labda, egy pontot veszít az illető. Ugyanigy, ellenfele visszaüti a labdát, de csak azután, miután saját térfelén már leesett egyszer a labda; mielőtt azonban megegyyszer leesnék, ő visszaüti a labdát, most azonban már úgy, hogy az csak ellenfele asztalán essék le. Ha hálóba vagy az asztalon túl üti a labdát, veszít egy pontot. A játék abból áll, hogy egyik félről a másikra addig ütögetik a labdát, amíg a labda vagy a hálóba, vagy az asztalon túlra nem esik, mikor is, aki odaütötte, veszít egy pontot. A játék 21 ilyen veszített pontból áll. Mindez azonban csak röviden való leírása a játéknak, melyek alapján a gyakorlatozást el lehet kezdeni. Kívánatra a kolozsvári ifjusági egyesület 5 leuért és válaszbélyegért szívesen küld teljes szabályzatot és utbaigazítást. A játék korántsem gyerekes, s orvosok véleménye szerint igen testedző. Próbáljuk meg e játékot, mert jövő évi konferenciánk alkalmával e sportból is nyilvános versenyt rendezünk.

Helyreigazítás. Az Unitárius Szószék legújabb számában (1928. 2—3. sz.) leközölt, dr. Varga Béla által irt egyh. beszéd második bekezdésének első sorában „négy“ helyett „két“ olvasandó, amint az eredeti kéziratban is volt.

Irodalom.

Mit kérdek?

„Édes szomszéd uram, látta-e már a *Mindennapi kenyereinket*?“
 „Köszönöm szép kérdését, ettem is“. „No de én nem éppen azt értem, amit szomszéd uram gondol“. „Hát van másféle is?“ „Volna, csak egy keveset hozzá kell látni“. „Hiszen ha csak a volna hátra, nem lesz baj, mert én nagy kenyérevő vagyok...“ „Én inkább nagy kenyérré, mintsem az evésre gondolék, ugyanis most olvasgatám tudós Szász Ferenc uram ügyes kis könyvét, melyet ő *Mindennapi kenyereink*-nek nevezett. No szomszéd uram, elmondhatom, hogy rég az ideje, hogy annyi helyes és okos dolgot nem olvastam“. „Én tisztán elhiszem, ha tiszteletes ur mondja. Talán meg is mutatná, ha átnézek“. „Jöjjön csak, mert most vevém elő újból, hogy a buza-kepét, Isten jóvoltából, betakarítók“. „Ez ugyan csinos kis könyv. Belenézhetek“. „Hogyne, csak tessék édes szomszéd uram“. „A *kenyér készítése*“, azt írja. Ez már az asszony dolga s az én asszonyom ugyancsak érti“. „Nézze csak jobban meg, mert képek is, meg egyéb is van benne jó bőven“. „Éppen nézem, hogy még a *földmívelést* is megírja. No ezt szeretném megolvasgatni“. „Csak vigye el édes szomszéd s ha megszereti, 30 leuért küld a *Minerva*. Csak szóljon, én megrendelem“.

Jövendő.

Antológia, szerkesztette Ferencz József. 1928.

Ezt a hat iv terjedelmű könyvecskét az unitárius teológiai akadémia önképzőkörének ifjusága adta ki. A könyv a kolozsvári Corvin könyvnyomda kiállításában jelent meg igen izléses formában.

Nagyon különböző értékű dolgozatok vannak benne, amint ez már antológiáknál természetes is. Kevésbé természetes azonban, hogy egy ugyanazon szerző tollából is annyira egymástól elütő értékű dolgozat támadjon. Ott van mindjárt a Csongvai Lajos két írása. Az első (Dávid vétke) eléggé szemléletes és hangulatos bibliai kis kép; a második (Bűn és bűnhődés Arany balladáiban), egy középiskolai tanuló magyar írásbeli dolgozatának közepes mértékét is alig üti meg. Vagy a Ferencz József szívreható megemlékezése nagyapjának, a nagy püspöknek, utolsó óráiról, azután elnagyolt, felületes és rendszertelen írása aranyosrákosi Székely Sándorról, amelyben a költő püspöknek egyházi énekeiről egy szót sem olvasunk, holott ma nálunk sokkal inkább ezekben él, semmint elavult kis eposzában.

A füzet jelentékeny része szépirodalom. Nem akarok arról csevegni mostan, vajjon a teológiai önképzőkörben kívánatos-e a szépirodalom tultengése. Elvégre nem igen hiszem, hogy akadna írástudó ember, aki életében legalább egyszer ne kacérkodott volna

a szépirodalom muzsájával. Át kell ezen esnünk mindnyájunknak, akár a gyermeknek a bárányhimlőn. S e tekintetben a gáncsoskodásra annál kevesebb okom van, mert a Filep Andor novellája, a Székely László fordított és eredeti pár verse, meg Kriza János néhány szomorú költeménye nekem igaz gyönyörűséget okozott. Azonban található a könyvben olyan effajta dolgozatokat, amiknek jobb lesz vala kéziratban maradniok.

Leginkább az fáj nekem a kis füzet forgatásakor, hogy egyetlen írásban sem láttam egy alapos, tanulni, kutatni szerető ifju lélek megnyilatkozását. Egyetlen kivétel talán az Ürmössy Gyula rövid cikke, amely kutatás eredménye s a teológiai önképzőkör multjára vet egy futó visszapillantást. Mellesleg jegyzem meg, az elrendezésénél ezt kellett volna vezető cikknek tenni.

Vannak aztán prédikációszerű elmélkedések is a könyvben. A Fikker János ilyen irányu két írása egy elmélyedő lélek biztató szárnybontogatása. A Rostás Dénesé azonban (Önzés és önzetlenség) valami olyan zagyva habarék, amit — legalább előttem — még a két furcsa illusztráció sem tudott érthetővé tenni.

Külön akarok megemlékezni a Török Mihály neve alatt megjelent góbérságról, mivelhogy ez egy kicsit nekem is szakmám. Jó negyed századdal ezelőtt megjelent tarcsafalvi Pálffi Aladárnak egy könyve, mely székely bolondságokat tartalmazott eléggé kiforrotlan alakban és tartalomban. Sajnálatomra a könyv nem volt kezemenél s ennél fogva pontos összehasonlítást nem tehettem, de azért így is, huszonöt esztendő homályán keresztül úgy rémlik nekem, Török barátunk ebből a „forrásból“ nem pohárral, hanem csöbörrel merített. Az efféle forráskezelést kerülni kell.

Mindent összevéve meg lehet állapítani, hogy a 91 oldalra terjedő füzetből alig van 10 olyan oldal, ami megérdemelte a nyomdafestéket. Ebből kifolyólag azzal a megértő jóindulattal, amivel az ifjuság iránt mindenkor viseltem, legyen szabad azt tanácsolnom az én fiatal teológus barátaimnak, hogy egy netalán második ilyen próbánál több figyelemmel, nagyobb körültekintéssel legyenek. Rostálják meg gondosabban, amit sajtó alá akarnak adni. Mert Reményik Sándor gyönyörű versét: „Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek“, nem elég csupán idézni. Azt követni is kell. Márkos Albert

Körkérdés: Kérjük olvasóink „olvasó“ tagjait, feleljenek az alábbi kérdésekre egy-egy levelező lapon. E kérdések célja az unitárius olvasó közönség érdeklődési irányának megállapítása s egyúttal a nagy többség tájékoztatása jó és hasznos könyvek irányában.

1. Melyik író melyik könyvével foglalkozott legtöbbet az utolsó hat hónap alatt? (Vers, regény, tudományos vagy vallásos könyv.)

2. Mit firt benne különösen értékesnek?

Az első kérdésnél azt sem ártana odatenni, hogy hol és mennyiért kapható. A második kérdésnél lehetőleg röviden, öt-hat sorban kérem felelni, hogy leközölhető lehessen.

Válaszok a szerkesztő címére kéretnek.

A názáreti Jézus. E címen jelenik meg Szent-Iványi Sándor, kolozsvári lelkész, könyve szeptember hó folyamán. A könyv beszédek és értekezéseket fog magába foglalni, melyek a názáreti ember igazabb, szellemibb, magasabbrendű megismerése mellett törnek lándzsát. A hat ives könyv ára 60 leu. A tiszta haszon a D. F. E. Ifjusági Körei javára fog fordíttatni.

.....

Mikor az óra késik.

Színhely: pazarul berendezett uri ebédlő.

Idő: az ebéd utáni szieszta csendes percei.

Személyek: a férj, aki feketéje mellett ujságot olvas. A fiatal feleség az ablak mellett egy regényben van elmerülve. Az anyós a nagy antik falióra alatt egy hatalmas karszékben ül, előtte kis háromlábú asztal, kártyát rakosgat ki az asztalra; uraknál ezt a szelletes türelmi játékot passziánsznak hívják.

Az anyós a megszokott típus. Az a típus tudniillik, amelyiket a szólás-mondás így határoz meg: „Akkor jó az anyós, mikor porhanyós.”

Hogy a passziánsz sehogyse akar kijönni, bosszankodva ugrik föl az érdeemes matróna a székről.

Ebben a percben a sulyos falióra leszakad és nagy csengésbongás közt a karszékbe puffan.

Altalános elképpedés.

Legelőször az anyós tér magához s hálálkodni kezd.

— Milyen szerencse, hogy felálltam! Még agyonütött volna.

Amire a férj savanyu képpel dörmögi:

— Hát nem mondtam ezerszer, hogy ez a vacak óra örökké
— *késik*?! (Márkos Albert anekdotáiból)

.....

I. sz. talány megfejtése: nagyapó 75 éves volt. Helyesen fejtették meg: Molnos Fábían, Korond, Pap Domokos, Kolozsvár, Kenoi család, Székelykeresztur, Ferencz Istvánné, Brassó és Végh Vilma, Székelykocsárd. Közel jártak az igazsághoz, de a sorsolásban részt nem vehetnek: Ifj. Gálna Domokos, Dicsőszentmárton, Nagy László, Jobageni és Nagy Zoltán, Kolozsvár. — Burlított: A kis lord c. regényét nyerte a sorsolás utján: *Pap Domokos*, Kolozsvár. Szent-Iványi: Még csak egy félév az élet... c. elbeszélését nyerte: *Molnos Fábían*, Korond.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.